

Широкова К.Г.,
студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Черватюк В.Б., к.і.н., доцент

НАУКОВА ДУМКА ПРО ПОВІТРЯНЕ І КОСМІЧНЕ ПРАВО В ЮРИДИЧНОМУ ІНСТИТУТІ НАУ

Національний авіаційний університет належить до числа найпрестижніших вищих навчальних закладів України. Як багатопрофільний навчальний заклад університет готує фахівців з різних технічних спеціальностей, а також фізиків, математиків, економістів, менеджерів, психологів, екологів, перекладачів, журналістів, дизайнерів, архітекторів та правознавців для авіатransпортної та інших галузей економіки.

Правові дисципліни викладались в університеті протягом усього періоду існування. Ще до створення юридичного факультету тут викладались такі дисципліни, необхідні для профільних факультетів: "Повітряне право", "Трудове законодавство", "Основи права" та інші.

Після проголошення Україною незалежності авіакосмічна галузь України в числі перших відчула на собі юридичну незахищеність підприємств і авіакомпаній, а також відсутність відповідного рівня правового забезпечення їх діяльності, обумовлену відсутністю спеціалізованої підготовки юристів. І тому Юридичний інститут Національного авіаційного університету має свою специфіку, зумовлену особливостями підготовки юристів саме для авіаційної галузі. Тому, окрім традиційних спеціалізацій у підготовці фахівців з правознавства, в інституті здійснюється поглиблене вивчення транспортного права, яке забезпечується кафедрою повітряного, космічного та екологічного права. За змістом своєї діяльності відповідна кафедра є єдиною в Україні і орієнтована на вивчення теоретичних основ і практичних аспектів міжнародного, європейського і національного повітряного та космічного права. Крім того, студенти спеціалізації набувають поглиблені знання в галузі правового забезпечення охорони навколишнього природного середовища.

В інституті започатковано наукові розробки з національного повітряного права, з яких пріоритетними визначені такі напрями дослідження: правова регламентація безпеки польотів, правове регулювання міжнародних і національних комерційних повітряних сполучень, правовий статус повітряного судна та екіпажу, правові основи попередження незакон-

ного втручання в діяльність цивільної авіації, попередження правопорушень і відповідальність за них, процедури адаптації національного повітряного права до права Європейського Союзу. Юридичний інститут зосереджує особливу увагу на такому важливому аспекті, як правова основа діяльності авіаційної галузі, інтеграція та погодження зі світовими нормами. Для досягнення цієї мети інститут визначає правові заходи: уніфікація національної нормативно-правової бази вітчизняного транспорту і транспортної діяльності в Україні, уніфікація національних правових норм з міжнародним транспортним правом щодо міжнародних перевезень та їх транспортно-експедиційного обслуговування і приєднання України до ряду міжнародних конвенцій і багатосторонніх угод.

Одним із пріоритетних напрямків наукової роботи кафедри повітряного, космічного та екологічного права є робота над держбюджетною темою "Проблеми забезпечення безпеки авіакосмічної галузі України: організаційно-правові аспекти" в період з 01.09.2012 р. по 30.06.2015 р., науковим керівником якої є д.ю.н., професор Назаров В.В. Кафедральна тема передбачає дослідження актуальних проблем та особливостей організаційно-правового забезпечення безпеки авіакосмічної галузі нормами повітряного права України та суміжних галузей права, а також нормами міжнародного права.[5]

Відомим фахівцем в галузі міжнародного космічного права не лише в Україні, а й за її межами є кандидат юридичних наук, професор Беглий О.В. З 1993 по 2004 р. він очолював делегацію України на щорічних сесіях Юридичного підкомітету ООН, брав безпосередню участь у підготовці Закону України "Про космічну діяльність". Крім того, є керівником започаткованої на кафедрі наукової школи з дослідження проблем міжнародного космічного права.

За час функціонування кафедри професорсько-викладацьким складом було підготовлено понад 50 підручників, навчальних посібників, монографій. Авторським колективом кафедри вперше в Україні підготовлено та видано підручник "Повітряне право України" (керівник авторського колективу – д.ю.н., проф. Костицький В.В.). [6; с. 12]

Науково-дослідну діяльність кафедри в інституті забезпечує науково-дослідний центр проблем повітряного, космічного та екологічного права, до головних завдань якого віднесені: накопичення та обробка нормативно-правових актів, що регулюють авіакосмічну галузь; створення банку даних про нормативну базу в галузі міжнародного та європейського повітряного і космічного права; проведення порівняльного аналізу законодавства різних країн; визначення шляхів адаптації національного законодавства до права Європейського Союзу.

Професорсько-викладацький склад кафедри та студенти інституту беруть активну участь у Міжнародних, Всеукраїнських та регіональних науково-практичних заходах, круглих столах, конференціях, що проводяться як в Національному авіаційному університеті, так і за його межами.

Отже, наукові дослідження, які здійснюються Юридичним інститутом, є найпершою в Україні спробою комплексного та всебічного аналізу впливу норм міжнародного повітряного законодавства на діяльність авіатранспортної галузі в Україні, а також перспектив її подальшої інтеграції до міжнародних організацій і об'єднань, відповідності існуючих нормативно-правових актів міжнародним вимогам та шляхів подальшого розвитку і адаптації української законодавчої бази.

Література:

1. Беглий О. В. Всесвітні конференції ООН з космосу і прогресивний розвиток міжнародного космічного права // Повітряне і космічне право.— 2008.— № 2.— С. 4-8.
2. Беглий О.В. Космічне право: Навч.-метод. посібник.— К.: Освіта України, 2009.— 102 с
3. Беглий О.В., Боярська З.І., Єряшов Є.К. Правове забезпечення діяльності авіакосмічної галузі України: стан і перспективи удосконалення // Юридичний вісник "Повітряне і космічне право".— 2012.— № 1.— С. 5-9.
4. Дараганова Н. Історико – правовий аналіз розвитку та формування галузі цивільної авіації України // Право України.— 2011.— № 8.— С. 318-322.
5. Кафедра повітряного, космічного та екологічного права: <http://law.nau.edu.ua/uk/caphedras/chairspaceecologicalright>
6. Повітряне право України: навчальний посібник / За заг. ред. д.ю.н. В.В. Костицького.— Дрогобич: Коло, 2011.— 552 с.

УДК341:347.8(043.2)

Шкуратов Д. Г.,
студент,
Аерокосмічний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Макеева О.М., старший викладач

МІЖНАРОДНІ ПОВІТРЯНІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

З метою організації повітряних польотів цивільних літаків однієї держави над територією іншої укладаються спеціальні двосторонні й багатосторонні угоди (договори). За допомогою міжнародних повітряних договорів літаки можуть здійснювати міжнародні перевезення.

Метою даного дослідження є вивчення історико-правих аспектів міжнародних повітряних перевезень. Актуальність даного питання полягає в тому, що кожна держава має свої кордони, в тому числі і повітряні. Для доступу повітряних суден інших країн, потрібні певні договори, певні закріплені норми, які будуть дотримуватись у всіх державах. Для спрощення цих договорів і було прийнято документи, в яких закріплювалися стандартизовані норми, які підходили до законодавства кожної держави. Висновок міжнародного договору або видача спеціального дозволу, який надає право прольоту в межах повітряного простору держави, вимагає виконання певних умов, що містяться як в міжнародних договорах, так і в національних законах.

Крім державного повітряного простору, міжнародні авіапольоти здійснюються в міжнародному повітряному просторі, тобто над виключною економічною зоною, відкритим морем, міжнародними протоками і архіпелажними водами, а також над Антарктикою. Там діє принцип свободи міжнародного повітряного простору, пов'язаний з принципом свободи відкритого моря, проте дана свобода реалізується з урахуванням основних принципів і норм міжнародного права [1, с. 99].

Держава зберігає свою юрисдикцію над зареєстрованим їм повітряним судном, що здійснює політ у міжнародному повітряному просторі. Держави зобов'язані не допускати створення загрози безпеки польотів повітряних суден з інших держав, з цією метою держави укладають відповідні міжнародні договори про запобігання інцидентів. У зв'язку з цим кожне повітряне судно, зайняте в міжнародній аеронавігації, має мати відповідні реєстраційні знаки, що дозволяють визначити національність цього судна, тобто якою державою дане повітряне судно зареєстровано [2, с. 210].